

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 316 คน และครู 3,873 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 175 คน และครู 351 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

การรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สรุปผลวิจัยจากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์

1. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ปรากฏผล ดังนี้

ผู้บริหารที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 41 –50 ปี อายุราชการ 21 ปี ขึ้นไป ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบันในโรงเรียนนี้ 16 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งในปัจจุบันคืออาจารย์ใหญ่

2. การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูปหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร

การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูปหลักสูตรของโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมด้านการปฏิรูปหลักสูตรโดยการศึกษาค้นคว้า เอกสารประกอบหลักสูตร จัดประชุมครูและบุคลากรภายในโรงเรียนส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมและจัดตั้งทีมในการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นมีการเตรียมความพร้อมโดยมีการจัดประชุมคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษารายละเอียด ข้อมูลในท้องถิ่น

การสนับสนุนการใช้หลักสูตรท้องถิ่นมีการเตรียมความพร้อมโดยมีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นใช้ครูและชุมชนรับทราบ ส่งครูเข้ารับการอบรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สนับสนุนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การประเมินหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการประเมินหลักสูตรโดยมีการจัดประชุมสร้างรูปแบบในการประเมินและจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

การเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยมีการจัดประชุมส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนา จัดเตรียมเอกสารหลักสูตร สาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และจัดเตรียมชุมชนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียน

ส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนและสนับสนุนให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยมีการประชุม อบรม สัมมนา ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างแรงจูงใจในการทำงาน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดทำทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากรแหล่งการเรียนรู้ จัดตั้งทีมในการดำเนินงานและวางแผนประสานงานกับชุมชน

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดเตรียมเอกสาร สื่อ ให้ครูศึกษาค้นคว้า ส่งครูเข้ารับการอบรมดูงาน วางนโยบายเป้าหมายการจัดกระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สนับสนุนการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ จัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน

การประเมินผล

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการประเมิน จัดรูปแบบแนวทางในการประเมินจากสภาพจริง แฟ้มสะสมผลงาน และจัดตั้งทีมงานในการวัดและประเมินผู้เรียน

2.3 การเตรียมความพร้อมด้านปฎิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู จัดเตรียมเอกสารคู่มือ สื่อการเรียนรู้ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาบรรยาย จัดเตรียมแหล่งค้นคว้า ห้องสมุด มุมหนังสือ ส่งเสริมกระตุ้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน แฟ้มสะสมผลงาน จัดงบประมาณสนับสนุน มีการยกย่องชมเชย ให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

การพัฒนาให้เป็นครูมืออาชีพที่เชี่ยวชาญ

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยสร้างความตระหนักในการพัฒนาอาชีพตนเอง จัดเตรียมเอกสารสำหรับเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมร่วมกับวิทยากรที่เชี่ยวชาญ สนับสนุนให้ทำผลงานวิชาการ

การสนับสนุนให้ทำวิจัยในชั้นเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการจัดเตรียมสื่อ เอกสาร ตำรา ให้ครูศึกษาค้นคว้า สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และส่งเข้ารับการอบรมทำวิจัยในชั้นเรียน

การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมโดยการจัดประชุม อบรม ให้ความรู้เพิ่มเติมจัดเตรียมสวัสดิการ สร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องชมเชย เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และ ส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ

การประเมิน

การประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และจัดเตรียมทีมงานในการประเมิน

2.4 การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ

การบริหารและการจัดการ

การเตรียมความพร้อมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน จัดประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา และประสานความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การร่วมมือกับชุมชนจัดการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยมีการประชุมวางแผนร่วมกับ คณะกรรมการสถานศึกษาจัดการศึกษา จัดให้มีวิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบความก้าวหน้า

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการมีการจัดประชุมครูและ บุคลากรทางการศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและภารกิจต่าง ๆ วางแผนการ จัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและจัดให้มีการประชา สัมพันธ์

การนิเทศภายใน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยจัดประชุมชี้แจงสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและแต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศ

การพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการวางแผนจัดทำโครงการ พัฒนาสถานที่ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จัดบริเวณให้สะอาดร่มรื่น ปลอดภัย และจัดระบบศูนย์การเรียน แหล่งความรู้นอกห้องเรียน

การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

การประเมินผลภายในและภายนอก

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการจัดประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายในและภายนอก ศีรษะรูปแบบการประเมินผลภายใน และ ภายนอก ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานการวางแผนปฏิบัติและติดตามประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

1. สถานของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ครู – อาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41 – 50 ปี อายุราชการ 21 ปี ขึ้นไป ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบัน 16 ปี ขึ้นไป วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งผู้ปฏิบัติการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ ระหว่าง 41 – 50 ปี อายุราชการ 21 ปี ขึ้นไป ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบัน 16 ปี ขึ้นไป

2. การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูปหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร

การเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อม โดยจัดทำหลักสูตรที่เน้นความสำคัญ ด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการให้เหมาะสมแต่ละระดับการศึกษาและการจัดทำหลักสูตร วางแผนวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

การจัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิรูปหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อม โดยใช้วิธีการประชุมระดมความคิดเห็นหรือระดมสมองและการสังเกต

การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อม โดยกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เรียนรู้และศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักเตรียมความพร้อม โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน / ท้องถิ่น และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการ ของผู้เรียน

การสนับสนุนการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักเตรียมความพร้อม โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรและจัดครูเข้าสอน ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและประสบการณ์

การประสานงานและขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักเตรียมความพร้อม โดยขอความร่วมมือจากครูและ คณะกรรมการการศึกษา

การประเมินหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักเตรียมความพร้อมในการประเมินหลักสูตร โดยรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากคณะครู บุคลากร ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย และ มีการสังเกต บันทึกผลการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

การเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักเตรียมความพร้อม โดยจัดเตรียมบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น มุมหนังสือ ห้องสมุด อุทยานการศึกษา และ จัดเตรียมเอกสาร และสื่อการเรียนการสอน

การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยสร้างความเข้าใจกับบุคลากร ในการพัฒนาการเรียนการสอนและสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาครู

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรม - การเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งวิทยากรและมีการสำรวจแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดทำทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติและการทดลอง

การสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการส่งเสริมการจัดแหล่งการเรียนรู้ เช่น ศูนย์วิทยากร ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องวิชาการ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครู จัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมโดยใช้รูปแบบ Student-centered class คือ ครูเตรียมเนื้อหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อทั้งหมด ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูดูแล กำกับให้คำปรึกษาและใช้รูปแบบ Learner – based teaching คือ ครูกระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเรื่องที่เรียนเอง โดยใช้ประสบการณ์ความรู้ความชำนาญของนักเรียนเป็นฐาน

การประเมินผล

การประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยจัดให้มีการประเมินผลควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอนและใช้วิธีการประเมินจากสภาพความเป็นจริง แฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเองและการบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง

2.3 การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา

การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาครูและบุคลากร

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยจัดฝึกอบรมสัมมนาหรือส่งครูเข้ารับการอบรมวิชาชีพและจัดหาครูไปศึกษาดูงานที่อื่น

การพัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพที่เชี่ยวชาญ

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพที่เชี่ยวชาญ โดยมีการพัฒนาโดยใช้สื่อทางไกล และพัฒนาเป็นรายบุคคล

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้วิธีการอบรม

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้วิธีการอบรม ดำเนินการในรูปแบบของการบรรยายและการอภิปรายกลุ่ม

การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมโดยจัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ จัดประชุมชี้แจงนโยบายการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ

การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยจัดโครงการอบรมครูเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและการวางนโยบายในการทำวิจัยในชั้นเรียน

การสนับสนุนส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีการเตรียมความพร้อม โดยการจัดโครงการส่งเสริม
การทำผลงานทางวิชาการ และจัดเตรียมงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือครู

การประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการประเมินผลการพัฒนา -
ข้าราชการครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและการประเมินผลการพัฒนาข้าราชการครู โดยการ
ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.4 การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ

การบริหารและการจัดการ

การเตรียมความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

(School-based Management)

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อม โดยจัดตั้งคณะกรรมการสถาน
ศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ปฏิบัติตามแผนประเมินผล แผนงานในโครงการ

การร่วมมือกับชุมชนจัดการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อม โดยวางแผนการดำเนินงานร่วม
มือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องดูแลและพัฒนาโรงเรียน ให้ได้
มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และประสานงานกับผู้ปกครองและบุคลากร
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐาน

การพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมโดยจัดอาคารเรียนและอาคาร
ประกอบให้เอื้อต่อการเรียนการสอนและจัดให้มีการพัฒนาบริเวณโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่น สดชื่น
สวยงาม

การประกันคุณภาพทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียนและห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

การประกันประสิทธิภาพทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมโดย กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน การปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากร จัดอัตรากำลังให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพและส่งเสริมให้คณะกรรมการโรงเรียน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ชุมชน เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน

การประกันความปลอดภัยในโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สะอาดถูกสุขลักษณะมีความปลอดภัย และประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน องค์การภาครัฐและเอกชน ในการปกป้องคุ้มครองดูแล ฝ้าระวัง และแก้ไข เพื่อให้นักเรียนปลอดภัยจากยาเสพติด อบายมุข

การนิเทศภายใน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจเห็นความสำคัญของการนิเทศภายใน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรร่วมมือวางแผน จัดระบบการนิเทศภายใน

การใช้กิจกรรมในการนิเทศภายใน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการนิเทศภายในโดยใช้กิจกรรมการเยี่ยมชั้นเรียน และการประชุมกลุ่มย่อย

การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

การเตรียมความพร้อมในการประเมินผลภายใน และภายนอก

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อม โดยการจัดฝึกอบรมประชุม สัมมนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินตนเอง และจัดตั้งครูที่มีความรู้ความสามารถเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบในการประเมินผล การประเมินตนเอง

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาการเตรียมความพร้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารที่ให้สัมภาษณ์และตอบแบบ สอบถาม

จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 –50 ปี อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันในโรงเรียนนี้ 16 ปีขึ้นไป และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน คืออาจารย์ใหญ่

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มิ่วัยและประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารโรงเรียนและมีความรู้ความสามารถมากพอ ที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงในการปฏิรูปการศึกษาและสามารถที่จะบริหารโรงเรียนตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สถานภาพของส่วนครู – อาจารย์ ที่ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 41 –50 ปี อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบัน 16 ปีขึ้นไป

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครู-อาจารย์ที่มีอายุในช่วงนี้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูง และรวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานที่มากกว่า 20 ปีขึ้นไป การที่จะยอมรับในการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ คงจะมีน้อย ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การเตรียมความพร้อมในด้านการปฏิรูปหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปหลักสูตรโดยการศึกษหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น จัดประชุมครู บุคลากร และกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษารายละเอียดข้อมูลท้องถิ่น ส่งครูเข้ารับการอบรม การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สนับสนุนการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ในด้าน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และมีการจัดสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ มีการจัดประชุม สร้างรูปแบบในการประเมิน และจัดตั้งกรรมการรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 2) สรุปว่าผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อคิดเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนให้สนองความต้องการของท้องถิ่น ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมนับตั้งแต่การวางแผน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ได้แก่เชิญผู้รู้มาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สอนนักเรียน ส่งนักเรียนไปฝึกงาน ที่บ้านหรือสถานประกอบการของผู้รู้ ให้นักเรียนสำรวจข้อมูลของท้องถิ่น และนำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้มาจัดการเรียนการสอน จัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ อุทยานศึกษาให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 –2550) (2538: 6-7) ระบุว่า การจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมจัดทำหลักสูตรทุกระดับ ทุกประเภทภายใต้หลักการสำคัญคือ การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นเรียนอย่างมีความสุข ฝึกคิดวิเคราะห์มากกว่าท่องจำ จากหลักสูตรตายตัว เป็นหลักสูตรหลากหลาย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2537: 14) หลักสูตรเป็นตัวกำหนด หรือกรอบแนวปฏิบัติ ที่จะทำให้การเรียนการสอน บรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้

ในด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตนา สุขสมแดน (2541: ง) ว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศึกษานิเทศก์ ส่งเสริม และสนับสนุน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดย การให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาเรื่องการจัดทำเอกสารหลักสูตรสำหรับโรงเรียนที่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และจัดทำแผนการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บริการเอกสารความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ไม่ได้ทำการติดตามผลและการประเมินผล เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น โรงเรียนประถมศึกษาบางส่วน ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ครบทุกขั้นตอนเนื่องจากครูและบุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรที่ถูกต้อง การดำเนินการส่วนใหญ่จึงใช้วิธีนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้สอนเสริม ในบางกลุ่มประสบการณ์เช่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มงานพื้นฐาน

อาชีพ ประกอบทั้งยังมีปัญหาขั้นตอนของการขออนุมัติหลักสูตร ซึ่งดูยุ่งยาก การประเมินผลในขั้นนี้ จึงเป็นเพียงการประเมินจากครูผู้สอน และวิทยากรเท่านั้น

การเตรียมความพร้อมด้านการปฏิรูปการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โดยมีการจัดประชุมส่งครูเข้ารับการอบรม สัมมนา จัดเตรียมเอกสารหลักสูตร สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และจัดเตรียมชุมชนสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูพัฒนากระบวนการเรียนการสอน จัดทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจในการทำงาน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเชิญวิทยากร มาบรรยายให้ความรู้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดทำ ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากรแหล่งการเรียนรู้ จัดตั้งทีมในการดำเนินงาน วางแผนประสานงานกันชุมชน จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย จัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตรา 22 (2542 : 12) ระบุว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ แสนทวี (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าโรงเรียนมีการจัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรเพียงพอ ครูส่วนใหญ่ศึกษาหาความรู้เรื่องหลักสูตร โดยการศึกษาเอกสารด้วยตนเอง โรงเรียนสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งครูเข้ารับการอบรม เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ กองการวิจัย กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : คำนำ) ที่พบว่ามีครูผู้รู้ในท้องถิ่น มาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ให้นักเรียนออกไปสำรวจข้อมูลในท้องถิ่น นำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้มาจัดการเรียนการสอน จัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ อุทยานการศึกษา ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 30) กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนต้องมองว่า ผู้เรียนไม่ใช่เป็นผู้คอยรับข้อมูลจากผู้สอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มาให้ ผู้เรียนต้องค้นหาตนเอง ว่าต้องการเรียนรู้อะไร และสามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเองได้อย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับ อุษณีย์ โพธิ์สุข (2543: 39) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ครู ครูยุคใหม่ควรเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน เสาะหาความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และมีความรับผิดชอบการศึกษาของตนเอง ณรงค์ รมณียกุล (2543: 67) กล่าวว่า ครูดีมักมีการเตรียมตนเองเพื่อความมั่นใจในการดำเนินงานสั่งสอน และอบรมผู้เรียนที่มุ่งหวัง ให้เกิดการเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพ

ประกอบกับการฝึกปฏิบัติ ให้เจริญงอกงามทางด้านจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรมประพฤติตนเป็นคนดี รู้จักสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับตนเองได้นอกจากนี้ อุทัย บุญประเสริฐ (2537: 75) กล่าวว่า โรงเรียนที่เต็มไปด้วยสิ่งแวดล้อม บรรยากาศ กิจกรรม และโอกาส ตลอดจนสิ่งที่ส่งเสริมสนับสนุน ชักนำเด็กให้มีประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง นี้คือ โรงเรียนตามหลักการศึกษ เพื่อพัฒนาคน ให้เป็นคนที่สมบูรณ์

ในด้านการประเมินผล มีการเตรียมความพร้อมในการประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการประเมิน จัดรูปแบบแนวทางในการประเมิน จากสภาพความเป็นจริง แฟ้มสะสมผลงาน และจัดตั้งทีมงาน ในการวัดและประเมินผู้เรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา (2542: 3) ได้สรุปแนวทางในการประเมินผลไว้ว่า การวัดและการประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ครูต้องรู้จักนักเรียน เช่นต้องรู้ความสามารถของนักเรียน ต้องรู้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในอดีต ต้องรู้ความสนใจ รู้จุดด้อย รู้จุดเด่น รูปแบบการประเมินผล กำหนดให้มีการประเมินผล ก่อนเรียน ระหว่างเรียน ประเมินผลรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทย์ วงษ์ใหญ่ (2543: 30) กล่าวว่า กำหนดวิธีการวัดและการประเมินผลเป็นกิจกรรมที่แทรกอยู่ในทุกขั้นตอน ของกระบวนการเรียนการสอน ประเมินโดยการให้แฟ้มสะสมผลงาน อุษณีย์ โพธิ์สุข (2543: 40) กล่าวว่า การประเมินผลจะต้องมีหลายรูปแบบ และเน้นการประเมินพัฒนาการและกระบวนการประเมินผลต่อเนื่อง มิใช่ทดสอบเพื่อประเมินว่ามีความรู้ความจำผ่านเกณฑ์หรือไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Visher) อ้างถึงใน ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ 2543 : 76) โดยสรุปว่า กลยุทธ์ในการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ คือการประเมินผลการก้าวของนักเรียน สอดคล้องกับ (Posner) อ้างถึงในประกอบ คุณารักษ์, 2543 : 91) และศิริชัย กาญจนวาสี (2543 : 21) ได้กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอน โดยถือว่า การประเมินการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องใช้การประเมินเป็นกลไกสำคัญในการติดตามพัฒนา ช่วยเหลือผู้เรียนให้ทุกคนบรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการเตรียมความพร้อม ในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีการเตรียมความพร้อมในทุกด้านแต่มีบางส่วนที่ยังขาดการเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล โดยบุคคลเหล่านั้นมีความคิดว่าเป็นหน้าที่ของครูและโรงเรียนเท่านั้นและสิ่งที่ผู้วิจัยยังพบอยู่ในการวัดและประเมินผลของนักเรียน มีบางส่วนที่ยังวัดผลการเรียนรู้ด้วยความจำ และผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน

การเตรียมความพร้อมด้านปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมโดยการจัดฝึกอบรมสัมมนา วิชาชีพครู จัดพาไปศึกษาดูงานที่อื่น มีการพัฒนาโดยใช้รูปแบบ การอบรมโดยสื่อทางไกล มีการพัฒนาเป็นรายบุคคล รูปแบบที่ใช้ในการอบรมคือ บรรยายและอภิปรายรายกลุ่ม โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดอบรม ประชุมชี้แจงนโยบายการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ จัดอบรมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และการวางนโยบายให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จัดโครงการส่งเสริมให้มีการทำผลงานทางวิชาการ จัดเตรียมงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ เพื่อช่วยเหลือครู สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2542: 48) การพัฒนาวิชาชีพครู (Stress Professional Development) ในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้น จะเป็นการพัฒนาในภาพรวมทั้งโรงเรียน และเป็นการพัฒนาระหว่างปฏิบัติงาน โดยมีการพัฒนาต่อเนื่อง เป็นแผนระยะยาว มีการติดตามผล รูปแบบการพัฒนานั้น อาจเป็นการส่งครูกลุ่มหนึ่งไประการอบรมภายนอก มาบรรยายให้ครูทั้งโรงเรียน มีการนิเทศและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูด้วยกัน ระหว่างปฏิบัติงาน หรือมีการเชิญวิทยากรมาจากภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Stoness) อ้างถึงใน ประกอบ คุณารักษ์, 2543 : 79-80) สรุปได้ว่าครูต้องผสมผสานหลักสูตรการศึกษากับการปฏิบัติการสอนให้เป็นหนึ่งเดียวกับการสอนนั้นเปรียบเสมือนการผ่านหลักสูตร ครูต้องเรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์ สอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง มีประสบการณ์สอน มีการวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน และทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือ ในการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อทำให้เกิดรูปแบบการสอนที่ดี

การประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการประเมินผลการพัฒนาข้าราชการครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ และการประเมินผล การพัฒนาข้าราชการครู โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2541 : 14) กล่าวว่าดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ของการพัฒนาครูประจำการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมุ่งผลให้เกิดการเรียนรู้ ของผู้เรียนโดยตรงได้แก่ ครูประจำการได้รับการพัฒนาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดี โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ของผู้เรียนสัมฤทธิ์ผล และพัฒนาก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัด โรงเรียนได้รับการพัฒนาในภาพรวม และเห็นได้ชัด ในเรื่องการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากการศึกษาการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านของการปฏิรูปวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษานั้น พบว่าครูบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญ ของการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะครูที่มีอายุมาก มักจะเกิดความเบื่อหน่าย และท้อแท้ใน

การปฏิบัติงาน และขอลาออกการก่อนเกษียณอายุรวมทั้งการจัดการอบรมในช่วงระยะสั้น ขาด การติดตามประเมินผล อย่างระยะ ๆ ทำให้ครูกลับไปจัดการเรียนการสอนแบบเดิม

การเตรียมความพร้อมด้านการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ

ด้านการบริหารและการจัดการมีการเตรียมความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำ แผนปฏิบัติการประจำปี ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล แผนงานในโครงการมีการวางแผนร่วมมือกับ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ดูแลพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ประสานงานกับผู้ปกครอง และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิณ เชื้อชูชาติ (2541 : บทคัดย่อ) คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีการให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนา โรงเรียน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการสนับสนุน และช่วยเหลือ งานด้าน อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน มีการประสานงานกับองค์กร ชุมชน บริเวณใกล้เคียง โรงเรียนมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน (Cheng) อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2542 : 14-15) กล่าวว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียน ตัวแทนคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งเข้ามารวมตัวเป็นคณะกรรมการโรงเรียนได้มีโอกาส จัดการศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลให้โรงเรียน มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chapman and Secberg) อ้างถึงใน ประกอบ คุณารักษ์, 2542 : 107-108) สรุปได้ว่าในสถาบันการศึกษาที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันนั้น การเพิ่ม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการประเมินผลการทำงานปฏิบัติกรมีส่วนร่วมพัฒนาความสำเร็จของ นักเรียนในโรงเรียน

การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าในด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการ เตรียมความพร้อมโดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากร จัดอัตรากำลัง ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ และส่งเสริมให้คณะกรรมการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ชุมชน เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผน ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจเห็นความ สำคัญของการนิเทศภายใน และส่งเสริมให้ครู และบุคลากร ร่วมมือวางแผน จัดระบบนิเทศภายใน สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2543 : 42) ได้สรุปว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท ในการบริหารจัดการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแล ให้มีการ

ประกันคุณภาพภายใน ที่ให้ทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมโดยผู้บริหารต้องเป็นแกนนำในการจัดทำแผนต่าง ๆ รวมทั้งกำกับ ติดตาม ให้มีการดำเนินงานตามแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 2) ได้ให้แนวทางไว้ว่าในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพภายใน ผสมผสาน อยู่ในกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน ตามปกติ ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมโดยจัดฝึกอบรม ประชุม สัมมนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินตนเองและจัดตั้งครูที่มีความรู้ความสามารถเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบในการประเมินผล การประเมินตนเอง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 62) ได้สรุปเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในไว้ว่า การเตรียมความพร้อมในบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก และการให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และการประเมินตนเอง เป็นปัจจัยจุดเริ่มต้นให้การดำเนินงาน ประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง การเตรียมความพร้อมอาจทำได้โดยจัดประชุมสัมมนา การฝึกอบรม โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือผู้บริหาร ตลอดจนกลุ่มบุคลากรที่เป็นแกนนำของสถานศึกษานั้นเอง สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 37) กล่าวว่าการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้และความสามารถทำการประเมินได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องอาศัยการฝึกอบรม ให้ความรู้อย่างเป็นทางการส่งเสริมให้มีความรู้ด้วยตนเอง การนิเทศ และการกระตุ้นกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน (Stufflebeam) อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช 2543 : 41 กล่าวว่า การดำเนินการประเมินผลภายในจะถือว่าประสบความสำเร็จต่อเมื่อ กระบวนการดังกล่าวเกิดจากการร่วมมือ การทำงานเป็นทีมของบุคลากรภายใน คณะทำงาน มีความเข้าใจในวิธีการประเมินผลภายใน มีความมั่นใจว่าจะมีการนำผลที่ได้ จากการประเมินผล ไปใช้เชิงพัฒนาสถานศึกษา และมีความยั่งยืน ของการดำเนินการประเมินอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการชุมชน ผู้ปกครอง ท้องถิ่น ในรูปของความช่วยเหลือในด้านอาคารเรียน สถานที่ สิ่งแวดล้อม งบประมาณ ส่วนบทบาท หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมกับคณะครูและสถานศึกษา ในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน หรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล พบว่ายังมีส่วนน้อยซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 27) ให้คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบคิดตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ผลของการวิจัยพบว่าโรงเรียนประถมศึกษาล้วนใหญ่ มีการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านปฏิรูปหลักสูตร ด้านปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ด้านปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดของการเตรียมความพร้อมเป็นข้อย่อแสดงไว้ในตารางบทที่ 4 ผลการวิจัยสรุปได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยมีการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน และแต่ละโรงเรียนมีข้อย่อในการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ชุมชน ท้องถิ่นและเศรษฐกิจในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบงานวิจัยเบื้องต้นนี้โรงเรียนประถมศึกษาล้วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน และในแต่ละด้านบางโรงเรียนได้ระบุว่ามีการเตรียมความพร้อมน้อย ผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปข้อมูลในแต่ละด้านเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำผลวิจัยไปใช้ดังนี้

ด้านหลักสูตรพบว่าในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นยังไม่สามารถปฏิบัติได้ครบทุกขั้นตอนเนื่องจากครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร และการประเมินที่ถูกต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา สุขสมแดน (2541 : ง) ที่พบว่าศึกษานิเทศก์ไม่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอที่จะทำการพัฒนาหลักสูตรได้ สถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมให้มีการจัดฝึกอบรมการสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยมีการติดตามและประเมินผลทุกขั้นตอน

ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนบางแห่งยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามาร่วมกำหนดและจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : ก) กล่าวว่าผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนน้อยมากส่วนใหญ่เป็นเพียงคณะกรรมการที่ปรึกษาที่มีส่วนร่วมในการบริจาคและหาทรัพยากร

สนับสนุน และทำการประชาสัมพันธ์และร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การวัดและประเมินผลของนักเรียนโรงเรียนบางแห่งยังใช้วิธีวัดแบบเก่าเน้นการท่องจำ วิจัย วงษ์ใหญ่ (2540 :30) กล่าวว่า การเรียนรู้ตามสภาพเป็นจริงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเติบโตตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ อุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 40) กล่าวว่า การประเมินผลจึงต้องมีหลากหลายรูปแบบและเน้นการประเมินพัฒนาการและกระบวนการประเมินผลต่อเนื่องมิใช่ทดสอบเพื่อประเมินว่ามีความรู้ความจำผ่านเกณฑ์หรือไม่ สถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์แก่ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา จากผลการวิจัย ครูบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง การเตรียมจัดให้มีคณะกรรมการให้คำปรึกษาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู และการจัดให้มีศูนย์สื่อนวัตกรรมและแหล่งค้นคว้า การจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูโรงเรียนบางแห่งระบุว่ามีการเตรียมความพร้อมน้อย สอดคล้องกับ มนตรี จุฬาวัดนทล (2543 : 206) กล่าวว่าครูทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักใช้เวลาว่างและหาเวลาค้นคว้าหาความรู้ที่จะช่วยแก้ปัญหาหรือปรับปรุงการสอนของตนเองอยู่ตลอดเวลา และรัฐจะต้องจัดหาเทคโนโลยีทางการศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้เกื้อหนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครูและผู้เรียน สถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทุกคน

ด้านระบบบริหารและการจัดการ จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมทุกด้านโดยเฉพาะชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ผู้วิจัยพบว่าความร่วมมือส่วนใหญ่เป็นไปในรูปของการบริการ ให้ความร่วมมือในการสนับสนุน ทรัพยากร การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (มาตรา 7)ได้ระบุให้ คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรและร่วมจัดการศึกษาสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรสร้างความรู้ความเข้าใจรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแก่ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการและสาธารณชนทั่วไปให้ทราบโดยทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราควรมีการศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการบริหารโรงเรียนตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาทุกโรงเรียนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสมตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนมีการจัดระบบกำกับติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอควรศึกษาการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในท้องถิ่นของตนให้ทั่วถึง จัดเก็บข้อมูลเพื่อนำเสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดใช้ในการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมให้โรงเรียน ควรจัดระบบกำกับดูแลติดตามผลให้ความช่วยเหลืออย่างถูกต้องเหมาะสมและยุติธรรม
3. โรงเรียนควรศึกษานโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542ให้เข้าใจเนื้อหาสาระองค์ประกอบหลักและยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการบริหารโรงเรียน